

Analiza majątku polskich spółdzielni

Wstęp

Aktywa spółdzielni rozumiane są jako zasoby pozostające pod jej kontrolą, stanowiące rezultat dotychczasowej działalności i stwarzające możliwość uzyskania korzyści ekonomicznych w przyszłości. Korzyści zawarte w aktywach są potencjałem, który przyczyni się bezpośrednio lub pośrednio do przyływu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów do spółdzielni. Aktywa są majątkiem spółdzielni postrzeganym jako jego rzeczowa, fizyczna postać oraz jego rola spełniana w procesie wytwarzania. W ujęciu statycznym aktywa stanowią wartość majątku znajdującego się w posiadaniu spółdzielni w określonym dniu, zaś w ujęciu dynamicznym prezentują wartość aktywowanych nakładów lub niewykorzystanych możliwości wywierających wpływ na przyszłe rezultaty. Aktywa spółdzielni z jednej strony ukazują jej składniki majątkowe jako generatory zysków, z drugiej zaś – jako istniejące możliwości zagwarantowania ewentualnych pretensji zgłaszanych przez wierzycieli [Dyka, Grzegorzewski, 2000, s. 148-149]. Celem artykułu jest analiza majątku spółdzielni pod kątem zmian w jego strukturze oraz ocena sprawności zarządzania i rentowności aktywów. Analizą objęto lata 2005-2010. W artykule jako metodę badawczą wykorzystano analizę wskaźnikową.

1. Analiza struktury majątku

W tablicach 1, 2 i 3 przedstawiono dane dotyczące majątku polskich spółdzielni. Jak wynika z tabeli w spółdzielniach przeważa majątek trwały, który stanowi ponad 80% całości majątku. Uwidacznia się jednakże tendencja malejąca udziału majątku trwałego w majątku ogółem, bowiem w 2005 roku jego udział wynosił 89%, a w roku 2010 spadł do 82,5%, a wartość zmniejszyła się z 108796,7 mln zł w 2005 roku do 79494,4 mln zł w 2010 roku, czyli o 29302,3 mln zł. Majątek obrotowy zaś wykazuje tendencję rosnącą. Jego udział wzrósł z 11% w 2005 roku do 17,5% w 2010 roku, a wartość zwiększyła się z 13479,7 mln zł w 2005 roku do 16837,7 mln zł w 2010 roku, czyli o 3358 mln zł.

* Dr, Instytut Zarządzania, Wydział Zarządzania i Administracji, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, irud@interia.pl, ul. Świętokrzyska 21, 25-406 Kielce

Tablica 1. Majątek spółdzielni w Polsce (w mln zł)

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Aktywa trwałe	108796,7	108023,4	102328,8	94427,8	84673,7	79494,4
wartości niematerialne i prawne	81,2	76,2	87,4	87,0	78,9	56,6
rzeczowe aktywa trwałe	101026,2	100404,2	94604,1	86969,1	77390,6	72862,9
należności długoterminowe	6904,5	6651,0	6449,2	6196,1	5700,8	5070,1
inwestycje długoterminowe	382,3	471,3	634,2	523,9	700,1	779,3
Aktywa obrotowe	13479,7	14507,3	15375,3	15255,3	15775,6	16837,7
zapasy	2611,8	2590,6	2911,3	2990,9	2955,4	3024,1
należności krótkoterminowe	4905,0	4950,7	4997,1	4883,3	5113,9	5507,1
inwestycje krótkoterminowe	5538,5	6533,4	6825,2	6558,5	6749,8	7188,1
Aktywa ogółem	122276,4	122530,7	117704,1	109683,1	100449,3	96332,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tablica 2. Struktura majątku spółdzielni w Polsce

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Aktywa trwałe	89,0%	88,2%	86,9%	86,1%	84,3%	82,5%
wartości niematerialne i prawne	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
rzeczowe aktywa trwałe	82,6%	81,9%	80,4%	79,3%	77,0%	75,6%
należności długoterminowe	5,6%	5,4%	5,5%	5,6%	5,7%	5,3%
inwestycje długoterminowe	0,3%	0,4%	0,5%	0,5%	0,7%	0,8%
Aktywa obrotowe	11,0%	11,8%	13,1%	13,9%	15,7%	17,5%
zapasy	2,1%	2,1%	2,5%	2,7%	2,9%	3,1%
należności krótkoterminowe	4,0%	4,0%	4,2%	4,5%	5,1%	5,7%
inwestycje krótkoterminowe	4,5%	5,3%	5,8%	6,0%	6,7%	7,5%
Aktywa ogółem	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Źródło: opracowanie własne.

Co więcej, rzeczowe aktywa trwałe stanowiły zdecydowaną większość majątku we wszystkich poddanych analizie latach, pomimo widocznej tendencji malejącej. Ich udział w majątku trwałym w roku 2005 wyniósł 92,9%, a w majątku ogółem 82,6%. Natomiast w roku 2010 stanowiły one 75,6% majątku ogółem i 91,7% majątku trwałego. Ich wartość zaś w roku 2005 wynosiła 101026,2 mln zł i spadła do 72862,9 mln zł w 2010 roku.

Tablica 3. Struktura wewnętrzna majątku spółdzielni w Polsce

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Aktywa trwałe	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
wartości niematerialne i prawne	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
rzeczowe aktywa trwałe	92,9%	92,9%	92,5%	92,1%	91,4%	91,7%
należności długoterminowe	6,3%	6,2%	6,3%	6,6%	6,7%	6,4%
inwestycje długoterminowe	0,4%	0,4%	0,6%	0,6%	0,8%	1,0%
Aktywa obrotowe	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
zapasy	19,4%	17,9%	18,9%	19,6%	18,7%	18,0%
należności krótkoterminowe	36,4%	34,1%	32,5%	32,0%	32,4%	32,7%
inwestycje krótkoterminowe	41,1%	45,0%	44,4%	43,0%	42,8%	42,7%

Źródło: opracowanie własne.

Wśród majątku obrotowego najwyższą wartość posiadały inwestycje krótkoterminowe, które wykazywały tendencję rosnącą. Ich wartość wzrosła z 5538,5 mln zł w 2005 roku do 7188,1 mln zł w 2010 roku. Ich udział w majątku ogółem wzrósł z 4,5% w 2005 roku do 7,5% w 2010 roku. Stanowiły one natomiast 41,1% majątku obrotowego w 2005 roku i 42,7% w 2010 roku.

2. Analiza sprawności zarządzania i rentowności majątku

W celu przeprowadzenia analizy sprawności zarządzania aktywami oraz zbadania rentowności aktywów obliczono wybrane wskaźniki, a wyniki obliczeń przedstawiono w tablicy 4.

Biorąc pod uwagę produktywność aktywów, okazuje się, że posiadane przez spółdzielnie aktywa wypracowywały z roku na rok coraz więcej przychodów. O ile w roku 2005 jedna złotówka aktywów przynosiła ok. 38 gr. przychodów, to w roku 2010 jedna złotówka aktywów wypracowywała ok. 57 gr. przychodów. Analiza z punktu widzenia obrotowości pokazuje natomiast, że aktywa rotowały coraz częściej, bowiem 0,38 razy w roku 2005 i 2006, 0,43 razy w roku 2007, 0,47 razy w roku 2008, 0,52 razy w roku 2009 oraz 0,57 razy w roku 2010.

Analizując produktywność aktywów trwałych okazuje się, że 1 złoty zaangażowany w aktywach trwałych przynosił od 43 gr. w 2005 roku do 69 gr. w 2010 roku wartości sprzedaży. Zauważa się tu ponadto wzrastającą szybkość obrotu aktywami trwałymi, gdyż o ile w roku 2005 rotowały one 0,43 razy, to w roku 2010 ich obrót wzrósł do 0,69 razy.

Tablica 4. Wskaźniki sprawności zarządzania i rentowności aktywów

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Wskaźnik rotacji aktywów (krotność)	0,38	0,38	0,43	0,47	0,52	0,57
Wskaźnik rotacji aktywów trwałych (krotność)	0,43	0,44	0,49	0,54	0,62	0,69
Wskaźnik rotacji aktywów obrotowych (krotność)	3,44	3,24	3,26	3,35	3,32	3,25
Wskaźnik rotacji zapasów (krotność)	17,74	18,15	17,20	17,09	17,74	18,09
Wskaźnik rotacji należności (krotność)	9,45	9,50	10,02	10,46	10,25	9,94
Wskaźnik produktywności aktywów operacyjnych (krotność)	0,46	0,47	0,53	0,59	0,68	0,75
Wskaźnik rentowności netto majątku (%)	0,43	0,56	1,19	1,18	1,52	1,56

Źródło: opracowanie własne.

We wszystkich latach jedna złotówka aktywów obrotowych wypracowywała ok. 3 złote przychodów ze sprzedaży. Obrót aktywami obrotowymi następował zaś ok. 3 razy w ciągu roku. Rotacja jednego ze składników aktywów obrotowych, jakim są zapasy następowała natomiast ok. 17-18 razy w roku. Środki były więc zamrożone w zapasach przez 20 dni w roku 2006 i 2010 oraz przez 21 dni w pozostałych latach. Wystarczyły one zatem na mniej więcej taką samą liczbę dni sprzedaży w analizowanych latach. Należności krótkoterminowe, czyli kolejny składnik aktywów obrotowych, ściągane były ok. 9-10 razy w ciągu roku. Spółdzielnie inkasowały więc swoje należności w ciągu 39 dni w roku 2005, 38 dni w roku 2006, 37 dni w roku 2010, 36 dni w roku 2007 i 2009 oraz 35 dni w roku 2008.

Wskaźnik produktywności aktywów operacyjnych z roku na rok był coraz wyższy, co wskazuje na to, że aktywa operacyjne i związane z nimi aktywa obrotowe wypracowywały coraz większą sprzedaż. O ile w roku 2005 jedna złotówka aktywów operacyjnych i związanych z nimi aktywów obrotowych przynosiła ok. 46 gr. przychodów, to w roku 2010 wypracowywała ona ok. 75 gr. przychodów.

Zauważalna jest tu również tendencja rosnąca wskaźnika rentowności netto aktywów, co oznacza, że aktywa spółdzielni wypracowywały coraz więcej zysku. Wszystkie aktywa spółdzielni generowały od 0,43 gr. zysku netto w roku 2005 do 1,56 złotych w roku 2010. Wypracowany

zysk stanowił zatem 43% wartości aktywów w roku 2005, 56% w roku 2006, 119% w roku 2007, 118% w roku 2008, 152% w roku 2009 i 156% w roku 2010.

Zakończenie

Analiza majątku spółdzielni pokazuje zmniejszanie się udziału majątku trwałego i wzrost majątku obrotowego w majątku ogółem. Tendencja malejąca zauważalna jest przede wszystkim w przypadku rzeczowych aktywów trwałych, które to kształtują poziom majątku trwałego. Biorąc pod uwagę natomiast składniki majątku obrotowego okazuje się, że wszystkie jego składniki wykazywały tendencję rosnącą. Ponadto, aktywa ogółem z roku na rok stawały się coraz bardziej produktywne. Co więcej, aktywa operacyjne i związane z nimi aktywa obrotowe z każdym następnym rokiem były bardziej wydajne, bowiem wypracowywały coraz większą sprzedaż. Wskaźnik rentowności aktywów również wykazywał tendencję rosnącą, co wskazuje na coraz efektywniejsze ich wykorzystanie.

Literatura

1. Dyka S., Grzegorzewski P. (2000), *Zarządzanie spółdzielnią*, Difin, Warszawa.
2. Sierpińska M. (2004), *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
3. Wędzki D. (2009), *Analiza wskaźnikowa sprawozdania finansowego*, Wolters Kluwer Polska, Kraków.
4. *Bilansowe wyniki finansowe podmiotów gospodarczych 2005 (2006)*, GUS, Warszawa.
5. *Bilansowe wyniki finansowe podmiotów gospodarczych 2006 (2007)*, GUS, Warszawa.
6. *Bilansowe wyniki finansowe podmiotów gospodarczych 2007 (2008)*, GUS, Warszawa.
7. *Bilansowe wyniki finansowe podmiotów gospodarczych 2008 (2009)*, GUS, Warszawa.
8. *Bilansowe wyniki finansowe podmiotów gospodarczych 2009 (2010)*, GUS, Warszawa.
9. *Bilansowe wyniki finansowe podmiotów gospodarczych 2010 (2011)*, GUS, Warszawa.

Streszczenie

Celem tego artykułu jest analiza majątku spółdzielni pod kątem zmian w jego strukturze oraz ocena sprawności zarządzania i rentowności aktywów. Analizą objęto lata 2005-2010. Przeprowadzone badania pokazało zmniejszanie się udziału majątku trwałego na rzecz majątku obrotowego w majątku ogółem. W kolejnych analizowanych latach ujawniła się większa produktywność majątku, na co wskazuje wskaźnik rotacji aktywów, a wskaźnik rentowności wskazuje na coraz większą efektywność jego wykorzystania. Co więcej, aktywa operacyjne wypracowywały z każdym rokiem coraz większą sprzedaż, co oznacza, że były bardziej wydajne.

Słowa kluczowe

spółdzielnia, zarządzanie majątkiem, analiza wskaźnikowa

Analysis of the assets of Polish cooperatives (Summary)

The aim of this article is to analyze the assets of cooperatives. The analysis covered the period 2005-2010. A survey showed a decline in share of fixed assets for the benefit of financial assets in total assets. In subsequent years the rate of rotation of assets indicates greater productivity. In the same time the rate of profitability shows the increasing effectiveness of assets' use.

Keywords

cooperative, asset management, ratio analysis